

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік»
для студентів спеціальностей: 051 – економіка;
071 – облік і оподаткування, 072 – фінанси,
банківська справа та страхування;
076 – підприємництво, торгівля та біржова
діяльність (бакалаврський рівень)

Друкується за Планом видань навчальної та методичної літератури,
затвердженим Вченою радою НМетАУ
Протокол № 2 від 05.02.2020

Дніпро НМетАУ 2020

УДК 657.22(07)

Робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік» для студентів спеціальностей: 051 – економіка; 071 – облік і оподаткування; 072 – фінанси, банківська справа та страхування; 076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність (бакалаврський рівень) / Укл.: Г.О. Король, Р.Б. Сокольська, Т.В.Акімова. – Дніпро: НМетАУ, 2020. – 29 с.

Наведені загальні методичні вказівки до вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік», література, що рекомендується, робоча програма та пояснення до окремих тем, індивідуальне завдання за варіантами та вказівки до його виконання.

Призначена для студентів спеціальностей: 051 – економіка; 071 – облік і оподаткування; 072 – фінанси, банківська справа та страхування; 076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність (бакалаврський рівень) заочної форми навчання.

Укладачі: Г.О. Король, канд. екон. наук, проф.
Р.Б. Сокольська, канд. екон. наук, доц.
Т.В. Акімова, канд. екон. наук, доц.

Відповідальний за випуск В.Д. Зелікман, канд. техн. наук, доц.

Рецензент Д.Є. Козенков, канд. екон. наук, проф. (НМетАУ)

ВСТУП

В умовах ринкової економіки все більшого значення набуває система бухгалтерського обліку, призначенням якого є отримання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попередження ризику в фінансовій діяльності.

Дисципліна «Бухгалтерський облік» є однією з базових дисциплін для студентів економічних спеціальностей. В результаті її вивчення студент повинен зрозуміти сутність бухгалтерського обліку, його роль і місце в системі економічної інформації і господарського управління, освоїти основні облікові категорії, придбати знання, вміння і навички використання елементів бухгалтерського методу.

Дисципліна «Бухгалтерський облік» як економічна наука має своєю основою політекономію, мікроекономіку та макроекономіку, які вивчають виробничі відносини, що склалися в суспільстві. Зі статистики бухгалтерський облік запозичив загальні методологічні прийоми дослідження. З їх допомогою обліковці спостерігають за господарськими процесами, групують ті явища, які є важливими для цілей управління. Облік забезпечує інформацією для складання планів і для контролю їх виконання і, таким чином, тісно пов'язаний з менеджментом. Пов'язані з бухгалтерським обліком науки про економіку і фінанси підприємств. Похідними від бухгалтерського обліку є дисципліни: аналіз господарської діяльності, фінансовий аналіз, аудит і ін. Як бачимо, «Бухгалтерський облік» є дисципліною, яка забезпечується і забезпечує, і є тісно пов'язаною з більшістю дисциплін природничо-наукової та професійної і практичної підготовки, які складають навчальний план за всіма економічними напрямками.

В розробці методичних вказівок приймала участь магістрантка групи ОА901-14м Іванілова К.Ю.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Відповідно до навчального плану дисципліну «Бухгалтерський облік» вивчають студенти спеціальностей: 051 – економіка; 071 – облік і оподаткування; 072 – фінанси, банківська справа та страхування; 076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність (бакалаврський рівень) всіх форм навчання.

Загальний обсяг дисципліни становить 180 академічних годин і для студентів заочної форми навчання (бакалаврський рівень) містить 32 години аудиторних занять, які включають 20 годин лекцій, 4 години лабораторних робіт, 8 годин практичних робіт, а також 148 годин самостійної роботи студентів. Розподіл початкових годин за видами початкового навантаження дисципліни «Бухгалтерський облік» для студентів заочної форми навчання економічних спеціальностей (бакалаврський рівень) наведений в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Розподіл початкових годин дисципліни «Бухгалтерський облік»

Шифр спеціальності	Семестр	Усього годин	Аудиторні заняття:				Самостійна робота	Види контролю
			всього	лекції	лабораторні роботи	практичні роботи		
051	5	180	32	20	4	8	148	контрольна робота, екзамен
071	5	180	32	20	4	8	148	курсова робота, екзамен
072	5	180	32	20	4	8	148	контрольна робота, екзамен
076	5	180	32	20	4	8	148	контрольна робота, екзамен

Робоча програма та методичні вказівки до вивчення тем дисципліни «Бухгалтерський облік» наведені в розділі 3.

Заставою успішного оволодіння дисципліною є самостійна робота над підручниками і навчальними посібниками. Самостійну роботу потрібно вести систематично, за певним планом, складеним самим студентом.

Вивчати теми рекомендується в такій послідовності:

- ознайомлення зі змістом теми по програмі;
- уважне читання відповідного розділу підручника, навчального посібника;
- конспектування матеріалу, що вивчається;
- виконання вправ;
- виконання контрольної роботи за індивідуальним завданням (для студентів спеціальностей: 051 – економіка; 072 – фінанси, банківська справа та страхування; 076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність) або курсової роботи (для студентів спеціальності 071 – облік і оподаткування).

Варіанти індивідуальних завдань, вихідні дані та методичні вказівки до їх виконання наведені в розділі 4 даних методичних вказівок, методичні вказівки до виконання курсової роботи наведені в [1].

Контрольні роботи повинні бути виконані і оформлені відповідно до встановлених правил. Для рішення задач необхідно використовувати бланки бухгалтерських документів і форм державної фінансової звітності. У всіх облікових регістрах потрібно підрахувати підсумки і зробити перевірку правильності розрахунків.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Бухгалтерський облік» для студентів напряму 6.030509 – облік і аудит / Укл. Г.О. Король, Ю.Т. Труш, А.О. Безгодкова, О.Л. Єршоміна – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 56 с.
2. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. Частина І. Теорія бухгалтерського обліку / Г.О. Король, Р.Б. Сокольська, Т.В. Акімова, В.Д. Зелікман. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 208 с.
3. Король Г.О. Бухгалтерський облік. Частина ІІ. Документооборот і форми ведення бухгалтерського обліку: Навч. посібник / Г.О. Король, Р.Б. Сокольська. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 44 с.
4. Король Г.О. Бухгалтерський облік. Частина ІІІ. Практика бухгалтерського обліку: Навч. посібник / Г.О. Король, Р.Б. Сокольська. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 44 с.
5. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / Н.С. Акімова, О.В. Топоркова, Т.А. Наумова, Н.С. Ковалевська, І.В. Янчева, В.В. Янчев. – Харків: Видавництво «Форт», 2016. – 447 с.
6. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: Навч. посібник / О.В. Зінченко, Н.Й. Радіонова, Є.Б. Хаустова та ін.; під заг. ред. М.І. Скрипник. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 340 с.
7. Бухгалтерський облік (загальна теорія): конспект лекцій в схемах і таблицях: Навч. посібник / Н.М. Малюга, В.М. Пархоменко – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. – 66 с.
8. Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник для ВНЗ / Н.В. Гудзь, П.Н. Денчук, Р.В. Романів; М-во освіти і науки України. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Центр учб. літ., 2016. – 424 с.
9. Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / Н.Є. Скоробогатова. – К.: КПІ ім. Сікорського, вид-во «Політехніка», 2017. – 248с.

10. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 6-те вид. доп. і перероб. – К.: Алерта, 2013. – 982 с.

При вивченні дисципліни потрібно ознайомитись з наступними нормативними матеріалами і законодавчими актами:

11. Закон України від 16.11.2018 № 465-IX «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17>.

13. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2009 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.

14. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2009 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

Необхідно постійно стежити за новими положеннями, що публікуються в офіційних виданнях та в періодичній літературі.

3. РОБОЧА ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Нижче наводиться робоча програма дисципліни та методичні вказівки до вивчення окремих її тем.

Тема 1. Бухгалтерський облік, його сутність і основи організації.

Поняття про облік як про інформаційну систему. Історична довідка. Розвиток обліку як виду діяльності. Облік як наука. Принципи обліку. Види обліку. Вимоги до нього в умовах розвитку підприємництва і ринкових відносин. Предмет і метод бухгалтерського обліку.

У цій темі потрібно уявити поняття про облік, історичну необхідність його виникнення і основні етапи розвитку. Відмінності обліку, що склалися у вітчизняній і зарубіжній практиці. Класифікацію видів обліку за різними ознаками. Місце обліку серед функцій управління, його цілі й роль в прийнятті управлінських рішень. Необхідно вивчити як загальноекономічні, так і специфічні бухгалтерські методи, що використовуються в обліку.

Література: [2, 5, 7-11].

Тема 2. Бухгалтерський баланс.

Поняття про бухгалтерський баланс. Склад активів підприємства. Склад зобов'язань і капіталу підприємства. Відомості, які отримують з балансу. Типи господарських операцій за їх впливом на баланс. Звітність підприємства.

Це досить складна тема, оскільки в бухгалтерському балансі відбивається подвійність предмета бухгалтерського обліку, яким є як кошти підприємства, так і їх джерела. Внаслідок цього баланс являє собою таблицю, розділену вертикально на дві частини: в лівій частині (активі) відбиваються кошти підприємства, в правій (пасиві) - капітал і

зобов'язання, тобто джерела коштів. У вартісному вираженні кошти і джерела однакові, однак вони згруповані у розділах балансу за різними ознаками.

Складність сприйняття даної теми полягає також в тому, що бухгалтерський баланс не є динамічним документом, як більшість бухгалтерських регістрів. Це статичний документ, який відображає не рух, а стан, залишки активів і пасивів підприємства на певний момент часу.

Найважливішими відомостями, що отримують з бухгалтерського балансу як безпосередньо, так і шляхом певних розрахунків, є дані про фінансові результати і фінансове становище підприємства в звітному періоді, які визначаються за допомогою різних фінансових показників.

Щодня на підприємстві здійснюється безліч господарських операцій, вивчити які допоможе їх класифікація за різними ознаками. Найважливішою з ознак є вплив господарських операцій на бухгалтерський баланс. Чітке уявлення про те, як можуть впливати різні операції на бухгалтерський баланс, допоможе краще уявити сутність подвійного запису та прогнозувати можливі значення підсумків балансу на кінець звітного періоду до складання заключних облікових регістрів.

Література [2, 5-10, 12, 15].

Тема 3. Система рахунків.

Система рахунків бухгалтерського обліку. Взаємозв'язок рахунків з бухгалтерським балансом. Активні і пасивні рахунки. План рахунків бухгалтерського обліку. Міжнародна практика складання плану рахунків.

Ключовим в цій темі є визначення системи рахунків як елемента методу бухгалтерського обліку. Важливо зрозуміти, що на відміну від бухгалтерського балансу рахунок є динамічним документом, який відображає рух окремого виду активів або пасивів за звітний період. У залежності від того, отриманий рахунок з активу або з пасиву балансу, рахунки можуть бути активними, пасивними або активно-пасивними. Це розділення рахунків необхідно чітко засвоїти, оскільки правила роботи з

рахунком кожного виду різні і навіть, можна сказати, протилежні.

Потрібно розібратися в принципах побудови вітчизняного плану рахунків, розглянути зарубіжний досвід країн з ринковою економікою.

Для закріплення матеріалу по цій темі корисно було б ознайомитися з пакетами прикладних програм для персональних комп'ютерів з бухгалтерського обліку, наприклад, "1-С бухгалтерія".

Література: [2, 5-10, 13].

Тема 4. Сутність подвійного запису.

Поняття подвійного запису. Хронологічні і систематичні записи. Синтетичний і аналітичний облік. Оборотна відомість по синтетичних рахунках.

Важливість цієї теми пояснюється тим, що володіння елементом методу бухгалтерського обліку – подвійним записом, є наріжним каменем розуміння облікової інформації взагалі.

Необхідно уявити сутність подвійного запису, зрозуміти принципи складання кореспонденції рахунків, порядок ведення хронологічного та систематичного обліку. Розібратися у поняттях «синтетичний рахунок». «аналітичний рахунок» та у правилах робот з ними.

Потрібно вивчити порядок формування оборотної відомості по синтетичних рахунках.

Окремо необхідно звернути увагу на зв'язок між собою бухгалтерських рахунків, журналів хронологічного обліку, оборотної відомості по синтетичних рахунках та бухгалтерського балансу.

Література: [2, 5-10, 13, 14].

Тема 5. Документування, інвентаризація. Оцінка, калькулювання.

Первинне спостереження, документування й інвентаризація як

методи відображення інформації в обліку. Документообіг. Способи виправлення помилок в бухгалтерських записах. Оцінка і калькулювання.

Ця тема не дуже складна в засвоєнні, але досить об'ємна. Докладний її виклад є в більшості книг з бухгалтерського обліку.

При вивченні цієї теми необхідно розібратися у видах документів бухгалтерського обліку. Особливу увагу слід приділити первинним документам. Також потрібно уяснити таке поняття як графік документообороту, його структуру і зміст.

Окремо потрібно вивчити методи виправлення помилок, які дозволяється використовувати у бухгалтерському обліку, техніку їх використання.

Також необхідно розібратися з елементами методу бухгалтерського обліку: оцінка та калькулювання. Треба зрозуміти, що калькулювання – це складна оцінка і уяснити техніку використання цього елементу методу.

Література: [3, 5-10].

Тема 6. Облікові реєстри, техніка, форми та організація обліку.

Види облікових реєстрів. Види техніки ведення обліку. Поняття про форми бухгалтерського обліку. Журнали-ордери та відомості до них. Головна книга. Організація обліку.

При вивченні цієї теми особливу увагу слід звернути на види облікових реєстрів, їх зміст та структуру.

При вивченні форм бухгалтерського обліку потрібно мати на увазі, що комп'ютерна форма базується на журнально-ордерній, відрізняються лише носії інформації. Треба запам'ятати, що журнали-ордери будуються за кредитовим принципом, а відомості до них – за дебетовим.

Розгляньте різні форми організації автоматизованої обробки інформації на підприємстві, в тому числі й з використанням указаних вище пакетів прикладних програм.

Література: [3, 5-10].

Тема 7. Облік необоротних активів.

Класифікація та оцінка необоротних активів. Відображення в первинному та синтетичному обліку надходження необоротних активів в експлуатацію. Облік амортизації та зносу необоротних активів. Облік вибуття необоротних активів.

В цій темі слід засвоїти такі питання, як класифікація і оцінка необоротних активів; відображення в первинному й синтетичному обліку їх надходження в експлуатацію; облік амортизації й зносу; витрат на ремонти і поліпшення; облік вибуття.

Розгляньте форми первинних документів і бухгалтерських регістрів, що відображають необоротні активи, а також організацію комп'ютерної обробки інформації з їх обліку.

Зверніть особливу увагу на складання кореспонденції рахунків з надходження, вибуття необоротних активів різними способами, відображення витрат, пов'язаних з експлуатацією необоротних активів. Потрібно розібратися у відмінностях відображення витрат на ремонти та поліпшення необоротних активів. Також слід розглянути питання переоцінки необоротних активів.

Література: [4-10, 13, 14].

Тема 8. Облік виробничих запасів.

Класифікація, номенклатура виробничих запасів та цінники. Документальне оформлення надходження товарно-матеріальних цінностей на підприємство. Розрахунок фактичної та середньозваженої собівартості заготовлення виробничих запасів. Оцінка запасів за міжнародними стандартами. Документальне оформлення видачі матеріалів.

Вивчення цієї теми слід розпочати з розгляду класифікації запасів. Далі зверніть увагу на номенклатуру виробничих запасів і цінники; документальне оформлення надходження товарно-матеріальних цінностей

на підприємство, їх оцінку; оформлення відпуску; облік малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Потрібно засвоїти особливості застосування різних вартісних оцінок виробничих запасів. Незважаючи на те, що малоцінні та швидкозношувані предмети часто відносять до виробничих запасів, вони не є предметами праці. Це засоби праці, хоч їх термін служби не перевищує одного року і вартість невелика, тобто не перевищує встановлений урядом ліміт. У зв'язку з цим облік таких предметів має свої особливості в порівнянні з обліком основних засобів і предметів праці, на які треба звернути увагу при вивченні цієї теми.

Зверніть увагу на особливості використання первинних документів з обліку виробничих запасів, особливо платіжних рахунків.

Крім того необхідно навчитися складати кореспонденції рахунків щодо операцій з надходження, використання та вибуття виробничих запасів.

Література: [4-10, 13, 14].

Тема 9. Облік грошових коштів.

Облік готівкових грошових коштів. Облік безготівкових грошових коштів.

При вивченні цієї теми слід з'ясувати поняття «грошові кошти», «готівка», «безготівкові розрахунки». Далі необхідно розібратися у правилах ведення касових операцій на підприємстві, документування операцій з готівкою, з безготівковими грошовими коштами. Навчитися складати кореспонденції рахунків щодо операцій з грошовими коштами.

Література: [5-10, 13, 14].

Тема 10. Облік власного капіталу.

Облік власного капіталу (різновиди власного капіталу). Формування та облік статутного, пайового, додаткового, резервного капіталу. Неоплачений капітал. Нерозподілені прибутки (непокриті збитки).

При вивченні цієї теми потрібно розглянути які елементи власного

капіталу можуть існувати на підприємстві, тобто відображаються у першому розділі пасиву балансу. Необхідно зрозуміти їх сутність, принципи формування, оцінки, відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Особливу увагу слід приділити тому, що ряд елементів власного капіталу (неоплачений капітал, непокриті збитки, вилучений капітал) мають у балансі від'ємну оцінку і тому їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку відрізняється від загальних правил відображення елементів капіталу.

Література: [5-10, 12- 14].

Тема 11. Облік праці та заробітної плати.

Облік особового складу робітників. Відображення в документах первинного обліку використання робочого часу, виробітку, доплат. Облік нарахування, утримання та виплати заробітної плати. Порядок розрахунку та синтетичний облік операцій по відрахуванням на страхування та інші обов'язкові платежі.

При засвоєнні цієї теми слід розглянути такі питання, як облік особистого складу працюючих, відображення в документах первинного обліку використання робочого часу, виробітку, доплат; облік нарахування, вирахувань і виплати заробітної плати; порядок розрахунку і синтетичний облік операцій по страхових внесках.

У цій темі повинні бути розглянуті первинні документи й бухгалтерські реєстри з обліку праці і заробітної плати. Необхідно вивчити, в яких підрозділах ведуться ці документи, хто їх складає, з якою періодичністю, як переміщається інформація з документа в документ. Потрібно розглянути законодавчі акти з оплати праці, періодичність нарахування і виплати заробітної плати відповідно до них. Треба звернути увагу на існуючі в даний час джерела формування заробітної плати, можливі вирахування з неї, синтетичний облік цих операцій. Розглядаючи облік внесків на страхування, з'ясуйте діючі в даний час нормативи відрахувань, порядок розрахунку сум. Уясніть, чому ці питання розглядаються саме в даній темі, чи включаються вказані відрахування в

собівартість продукції або проводяться за рахунок прибутку підприємства, на які цілі спрямовуються та які синтетичні рахунки використовуються для їх обліку.

Література: [4-10, 13, 14].

Тема 12. Облік витрат діяльності підприємства.

Класифікація витрат підприємства, методи їх обліку. Вітчизняний та закордонний досвід. Види калькуляцій та види собівартості. Оформлення первинної документації та передача готової продукції з основного виробництва на склад, її збереження та відвантаження користувачам. Синтетичний та аналітичний облік відвантаження готової продукції. Позавиробничі витрати та їх відображення в обліку.

При вивченні цієї теми, перш за все, треба приділити увагу таким питанням, як класифікація витрат підприємства, методи їх обліку; вітчизняний і зарубіжний досвід; види калькуляцій і види собівартості; особливості калькулювання собівартості продукції на підприємствах різних галузей (видів діяльності). При цьому знадобляться як вітчизняні, так і зарубіжні літературні джерела. Дуже важливо вивчити закони України про оподаткування прибутку підприємств, зрозуміти, які витрати включаються в собівартість продукції, які фінансуються з інших джерел, оскільки від цього залежить розрахований прибуток підприємства.

Потрібно розглянути методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, що використовуються у вітчизняній і зарубіжній практиці, їх переваги і недоліки, можливість застосування в умовах конкретних підприємств. Використання передових зарубіжних методів обліку витрат дозволяє забезпечувати менеджерів своєчасною, якісною і зручною інформацією для прийняття управлінських рішень, виявляти внутрішньовиробничі резерви, вживати оперативних заходів з їх реалізації, тому важливо вивчати і використовувати такі методи.

Необхідно вивчити номенклатуру статей калькуляції собівартості

продукції в металургії й машинобудуванні, облік заданих в переробку матеріалів і напівфабрикатів, відходів і браку, витрат по переділу, загальновиробничих, адміністративних та інших витрат. Розгляньте питання оформлення первинної документації з передачі готової продукції з виробництва на склад, її збереження і відпуску споживачам; синтетичного й аналітичного обліку відвантаження готової продукції.

Література: [4-10, 13, 14].

Тема 9. Облік доходів і фінансових результатів.

Облік доходів від реалізації. Облік іншого операційного доходу. Облік доходу від участі в капіталі. Облік інших фінансових доходів. Облік надзвичайних доходів. Облік фінансових результатів.

В цій темі потрібно розглянути класифікацію доходів підприємства, вивчити принципи визнання та відображення доходів в бухгалтерському обліку. Треба звернути увагу, що доход від реалізації продукції в бухгалтерському обліку визнається тільки в момент відвантаження готової продукції незалежно від строку надходження грошових коштів. Необхідно докладно вивчити особливості обліку і інших видів доходів, таких як: інший операційний доход, фінансові доходи, надзвичайні доходи.

Для вивчення питань з обліку фінансових результатів необхідно пригадати один з основних принципів бухгалтерського обліку – принцип нарахування доходів та витрат. Особливу увагу слід приділити визначенню та синтетичному обліку фінансових результатів роботи підприємства, а саме: прибутків чи збитків.

Література: [4-10, 13, 14].

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

З дисципліни «Бухгалтерський облік» виконується індивідуальне завдання робота на тему «Ведення бухгалтерського обліку на металургійному підприємстві», яка полягає в складанні наступних бухгалтерських документів:

- балансу металургійного підприємства на 1 листопада 20__року;
- рахунків синтетичного обліку;
- журналу господарських операцій в листопаді 20__року;
- оборотної відомості за листопад 20__року;
- балансу металургійного підприємства на 1 грудня 20__року.

Складання кожного бухгалтерського документа повинно починатися з його опису із залученням спеціальних і нормативних літературних джерел. Потім викладається методика його заповнення і перевірки вірності заповнення цього документа; наводяться вихідні дані для заповнення документа і цей заповнений документ. Далі виконується перевірка вірності його заповнення за методикою, яка описана у роботі.

Вихідні дані для індивідуального завдання студент має отримати шляхом перерахування даних, що наведені в додатках 1, 2.

Перерахування даних згідно з визначеним варіантом відповідно до двох останніх цифр номера залікової книжки студента виконується наступним чином.

Сальдо по синтетичних рахунках для складання балансу на 1 лютого 20__р. розраховується за формулою

$$C_{NN} = C \times (2 + NN / 100), \quad (4.1)$$

де NN – номер варіанта, який відповідає двом останнім цифрам номера залікової книжки студента.

C_{NN} – сума по синтетичному рахунку для складання балансу на 1 листопада 20__р. для варіанта NN;

С – сума по синтетичному рахунку для складання балансу на 1 листопада 20__р., що наведена в додатку 1.

Для розрахунку сум по господарських операціях студенту необхідно правильно обрати умовне підприємство. Якщо дві останні цифри номера залікової книжки студента входять в діапазон:

- з 00 до 25 включно, він використовує для перерахування дані, що відносяться до підприємства А;

- з 26 до 50 включно – до підприємства Б;

- з 51 до 75 включно – до підприємства С;

- з 76 до 99 включно – до підприємства Д.

Суми по господарських операціях розраховуються за формулою

$$O_{NN} = O \times (1 + NN / 100), \quad (4.2)$$

де O_{NN} – сума по господарській операції для варіанта NN;

O – сума по господарській операції з додатка 2 відповідно для підприємств А, Б, С, Д.

При виконанні індивідуального завдання необхідно керуватися наступним.

За вихідними даними, наведеними в додатку 1 та перерахованими відповідно до формули 4.1, складається бухгалтерський баланс на 1 листопада 20__р. Бланк балансу підприємства наведено у додатку 3.

На сьогодні в Україні використовується баланс-нетто, який має від’ємні значення по деяких статтях. Ці значення слід віднімати з підсумку балансу. Оскільки у вихідних даних не наведена сума прибутку (збитків), то спочатку підсумки по активу і пасиву балансу не будуть рівні між собою. Необхідно визначити суму прибутку (збитків) таким чином.

Розрахована спочатку сума по активу балансу і є його правдивим підсумком. Якщо при цьому сума по пасиву менше, ніж сума по активу, то має місце прибуток. Його величину необхідно внести в рядок першого розділу пасиву «нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» і збільшити підсумок першого розділу і всю суму з пасиву на це значення. Після цього підсумки по активу і пасиву балансу стануть рівними.

Якщо ж спочатку розрахована сума з пасиву більша, ніж сума з активу, то мають місце збитки. Визначивши цю величину, внести її в статтю першого розділу пасиву «нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» і відняти це значення з підсумку першого розділу і всього підсумку пасиву балансу. Після цього підсумки з активу і пасиву балансу стануть рівними.

На підставі даних по балансу на 01.11.20__р. необхідно відкрити синтетичні Т-подібні рахунки (або журнали-ордери і відомості до них) і внести в них сальдо початкове. Слід пам'ятати, що по активних рахунках сальдо показується по дебету, а по пасивних – по кредиту. Приклад відкриття синтетичних Т-подібних рахунків наведено на рисунку 4.1.

Активний рахунок	Пасивний рахунок
Д 203 «Паливо» К К	Д 401 «Статутний капітал» К
Сн-200	Сн-6000

Рис. 4.1. Синтетичні Т-подібні рахунки

На підставі вихідних даних, наведених в додатку 2 та перерахованих відповідно до формули 4.2, заповнюється журнал господарських операцій за звітний місяць (листопад 20__р.). При цьому визначається тип господарської операції, складається кореспонденція рахунків, визначаються відсутні суми по останніх двох операціях і підсумок по журналу. Коди рахунків та субрахунків, які використовуються для складання кореспонденції рахунків, повинні відповідати діючому в Україні Плану рахунків бухгалтерського обліку. Форма журналу господарських операцій наведена в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Форма журналу господарських операцій за листопад 20__р.

№ г/о	Дата	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн	Тип г/о
			Д	К		

Суми по господарських операціях, здійснених за лютий 20__р., необхідно внести в уже відкриті синтетичні рахунки. У випадку, якщо в процесі господарської діяльності відбувався рух на ще невідкритих рахунках, необхідно їх відкрити і вказати сальдо початкове, рівне нулю. Далі кожен рахунок закривається, для цього розраховується оборот по дебету рахунка, оборот по кредиту і сальдо кінцеве на кінець лютого 20__р. За синтетичними рахунками необхідно скласти оборотну відомість за лютий 20__р. Форма оборотної відомості наведена в таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Форма оборотної відомості за листопад 20__р.

№ рахунка	Сальдо на 01.11.20__		Обороти за листопад		Сальдо на 01.12.20__	
	Д	К	ОД	ОК	Д	К

За даними оборотної відомості складається бухгалтерський баланс на 01.12.20__.

В кінці контрольної роботи наводиться перелік літературних джерел. До списку треба включати тільки ті джерела, що використані при виконанні індивідуального завдання, а в тексті роботи повинні бути на них посилання. В період виконання контрольної роботи можливо використовувати літературу, яка наведена в робочій програмі, і також треба робити самостійний пошук додаткових літературних даних.

Вихідні дані для складання бухгалтерського балансу
на 1 листопада 20__р., тис. грн

Засоби підприємства та їх джерела	На 01.10.20__	На 01.11.20__
1	2	3
1. Статутний капітал	247810	247810
2. Заборгованість перед бюджетом	1365	835
3. Сировина і матеріали	11860	17350
4. Цільове фінансування	3215	1370
5. Заборгованість перед фондом соціального страхування	380	615
6. Довгострокові фінансові інвестиції	93200	86150
7. Заборгованість покупців та замовників	700	1225
8. Витрати майбутніх періодів	1085	560
9. Заборгованість з оплати праці	2460	3245
10. Грошові кошти на поточному рахунку	11365	13600
11. Заборгованість перед постачальниками	3695	2715
12. Незавершене основне виробництво	6075	2450
13. Заборгованість за продукцію, відвантажену покупцям	9435	9500
14. Інші рахунки в банках	1360	785
15. Готова продукція	11225	12100
16. Довгострокові кредити банків	11890	22180
17. Короткострокові кредити банків	12785	9815
18. Заборгованість за реалізовані основні засоби	1285	2835
19. Основні засоби за первісною вартістю	448325	395390
20. Знос основних засобів	253890	266950
21. Малоцінні швидкозношувані предмети	13210	11480
22. Капітальне будівництво	6275	5670

Продовження додатка 1

1	2	3
23. Векселя видані	2385	2815
24. Резервний капітал	10460	11710
25. Резерв на покриття майбутніх виплат і платежів	2690	2265
26. Заборгованість за придбані товари	625	1810
27. Аванси видані	2325	2670
28. Паливо	11775	9840
29. Грошові кошти в касі	16	17
30. Векселя одержані	310	415
31. Заборгованість працівників по позичках на житлове будівництво	75	80
32. Незакінчений ремонт	45	50
33. Аванси одержані	345	467
34. Вилучений капітал	10	10
35. Поточні фінансові інвестиції	400	400
36. Заборгованість працівників по позичках на придбання товарів	52	52
37. Резерв сумнівних боргів	35	35
38. Неоплачений капітал	800	800
39. Інші грошові кошти	75	120
40. Довгострокова заборгованість перед інвестиційним фондом	12	12
41. Заборгованість з позабюджетних платежів	5	4
42. Напівфабрикати власного виготовлення	9876	6574
43. Заборгованість перед підрядниками	765	436
44. Покупні напівфабрикати	45678	39876
45. Інші оборотні активи	123	432
46. Довгострокові векселі одержані	28	37

Додаток 2

Вихідні дані для складання журналу господарських операцій
за листопад 20__р.

Зміст господарської операції	Сума для відповідного підприємства, тис. грн			
	А	Б	В	Д
1	2	3	4	5
1. Надійшли від постачальників матеріали	1000	3000	980	1000
2. Надійшло від постачальників паливо	2000	1000	1500	1300
3. Надійшли на розрахунковий рахунок грошові кошти за реалізовану продукцію	6000	3000	5000	2000
4. Сплачено постачальникам за матеріали	1200	1600	900	1200
5. Сплачено постачальникам за паливо	2400	1200	1800	1560
6. Витрачені на виробництво матеріали	900	600	600	800
7. Нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва	300	400	500	300
8. Нараховане відрахування на соціальне страхування	100	130	160	100
9. Здійснені утримання із заробітної плати робітників основного виробництва на соціальне страхування	9	12	15	9
10. Утримано податок з доходів фізичних осіб із заробітної плати робітників основного виробництва	30	40	50	30
11. Надійшла на склад готова продукція	1000	500	600	1200
12. Відвантажена готова продукція покупцю за ціною реалізації	1000	500	500	1000
13. Сформована собівартість реалізованої готової продукції	500	250	250	500

Продовження додатка 2

1	2	3	4	5
14. Надійшли грошові кошти від покупця за раніше відвантажену готову продукцію	600	300	500	200
15. Надійшли в касу грошові кошти для виплати заробітної плати	300	400	450	250
16. Видана з каси заробітна плата	250	400	350	250
17. Перераховано на депонент не отримана вчасно заробітна плата	50	-	100	-
18. Надійшли на підприємство основні засоби від постачальника	5500	5000	5000	4500
19. Одержано короткостроковий кредит банку	15000	10000	5000	6000
20. Виконано підрядником роботи, пов'язані з модернізацією обладнання	800	1000	4000	600
21. Сплачено підряднику за виконані роботи, пов'язані з модернізацією обладнання	960	1200	4800	720
22. Отримано на розрахунковий рахунок від інших кредиторів	20000	7000	5400	3000
23. Надійшов на розрахунковий рахунок аванс від покупців	1000	5500	4300	2000
24. Списано на фінансовий результат дохід від реалізації готової продукції	?	?	?	?
25. Списано на фінансовий результат собівартість реалізованої продукції	?	?	?	?

Баланс підприємства на 01_____ 20__р.

Актив	Код рядка	На 01.____	На 01.____
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000		
- первісна вартість (12)	1001		
- накопичена амортизація (13)	1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції (15)	1005		
Основні засоби:	1010		
- первісна вартість (10)	1011		
- знос (13)	1012	()	()
Інвестиційна нерухомість (10)	1015		
Довгострокові біологічні активи (16)	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств (14)	1030		
- інші фінансові інвестиції (14)	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість (18)	1040		
Відстрочені податкові активи (17)	1045		
Інші необоротні активи (18, 19)	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100		
- виробничі запаси (20, 22)	1101		
- незавершене виробництво (23, 25)	1102		
- готова продукція (26, 27)	1103		

Продовження додатка 3

1	2	3	4
- товари (28)	1104		
Поточні біологічні активи (21)	1110		
Векселі одержані (34)	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (36, (38))	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
- за виданими авансами (37)	1130		
- з бюджетом (64)	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
- з нарахованих доходів (37)	1140		
- із внутрішніх розрахунків (68)	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість (37)	1155		
Поточні фінансові інвестиції (35)	1160		
Гроші та їх еквіваленти (30, 31, 33)	1165		
Витрати майбутніх періодів (39)	1170		
Інші оборотні активи (37)	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		
Пасив	Код рядка	На 01.__.__	На 01.__.__
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал (40)	1400		
Капітал в дооцінках (41)	1405		

Продовження додатка 3

1	2	3	4
Додатковий капітал (42)	1410		
Резервний капітал (43)	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (44)	1420		
Неоплачений капітал (46)	1425	()	()
Вилучений капітал (45)	1430	()	()
Інші резерви (49)	1435		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання (53)	1500		
Довгострокові кредити банків (50)	1510		
Інші довгострокові зобов'язання (55)	1515		
Довгострокові забезпечення (47)	1520		
Цільове фінансування (48)	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків (60)	1600		
Векселі видані (62)	1605		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
- довгостроковими зобов'язаннями (61)	1610		
- товари, роботи, послуги (63)	1615		
- розрахунками з бюджетом (64)	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
- розрахунками зі страхування (65)	1625		
- розрахунками з оплати праці (66)	1630		

Продовження додатка 3

1	2	3	4
- за одержаними авансами (68)	1635		
- за розрахунками з учасниками (67)	1640		
- із внутрішніх розрахунків (68)	1645		
Поточні забезпечення (47)	1660		
Доходи майбутніх періодів (69)	1665		
Інші поточні зобов'язання (68)	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ.....	4
2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	6
3. РОБОЧА ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ.....8
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ.....	18
Додаток 1. Вихідні дані для складання бухгалтерського балансу на 1 листопада 20__ р., тис. грн.....	22
Додаток 2. Вихідні дані для складання журналу господарських операцій за листопад 20__ р.....	24
Додаток 3 Баланс підприємства на 01.____.20__ р.....	26

Підписано до друку 05.10.2020. Формат 60x84 1/16. Папір друк. Друк плоский.
Облік.-вид. арк. 1,76. Умов. друк. арк. 1,74. Замовлення № 96.

Національна металургійна академія України
49600, Дніпро, пр. Гагаріна, 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ

